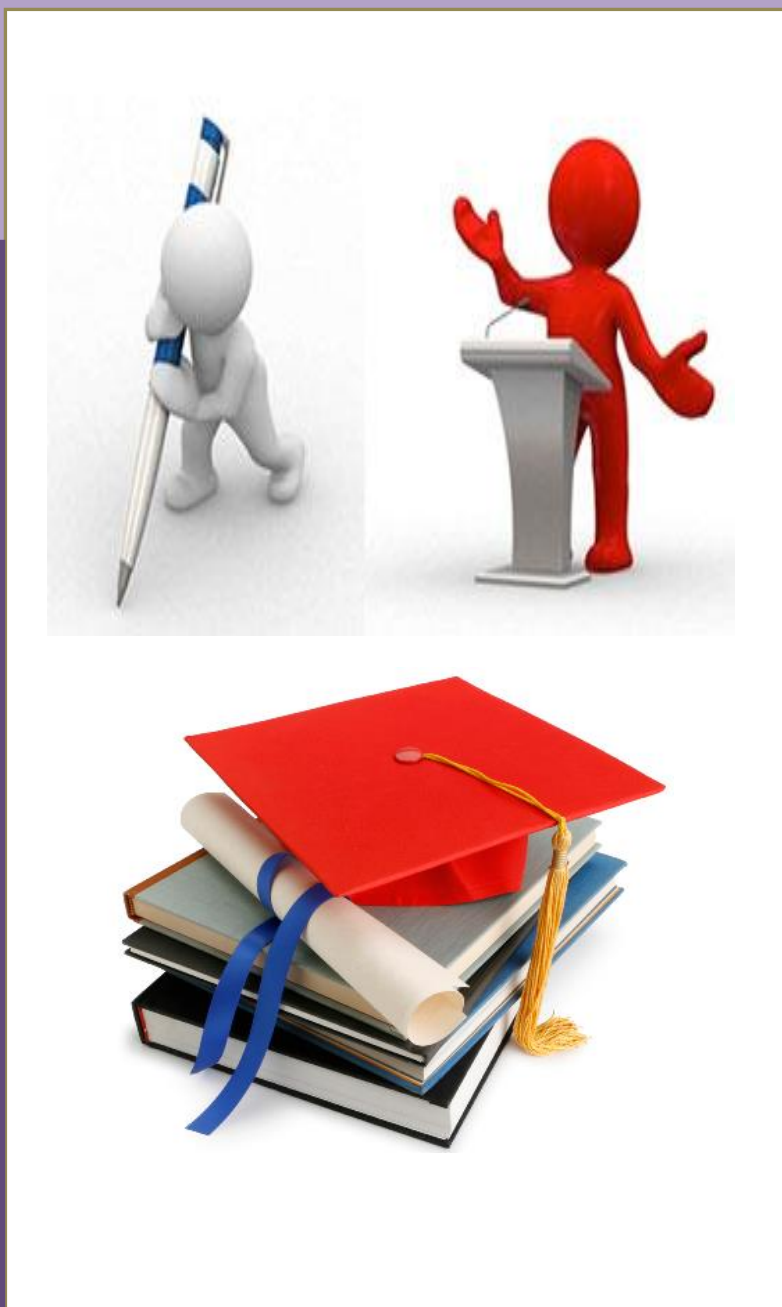

راهنمای آموزش برنامه کارآموزی گروه روانپزشکی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی خراسان

دانشکده پزشکی

گروه آموزشی روانپزشکی

بیمارستان و مرکز آموزش روانپزشکی ابن سینا

۱۴۰۰-۱۳۹۹

• به نام خدا

• مقدمه

« به بخش روانپزشکی خوش آمدید »

ضمن عرض خیر مقدم به کارآموزان عزیز، ورود شما را به بخش روانپزشکی گرامی می‌داریم. قطعاً شما مایل هستید بدانید در این بخش، چه اهداف و انتظاراتی را باید مدنظر قرار دهید؟ چگونه آموزش خواهید دید؟ چگونه ارزشیابی خواهید شد؟ چه فعالیت‌هایی را باید انجام دهید و چه مقرراتی را باید رعایت فرمایید و.... هدف از تدوین این کتابچه پاسخگویی به سوالات فوق می‌باشد امید است با مطالعه دقیق آن و رعایت مقررات، دوره یک ماهه بخش روانپزشکی را با موفقیت سپری کنید.

اولین سؤالی که در هنگام ورود به بخش روانپزشکی ممکن است برایتان ایجاد شود این است که : «روان (psycho) چیست؟»

روان به مفهومی که در روانپزشکی با آن سر و کار داریم به معنای عملکرد عالی یا ارتباطی (Associative) سیستم عصبی مرکزی (CNS) است. در حالیکه عملکرد حسی حرکتی (Sensorimotor) سیستم عصبی مرکزی توسط نورولوژیست‌ها (متخصصین مغز و اعصاب) بررسی می‌شود، روانپزشکان عملکرد ارتباطی (Associative) سیستم عصبی مرکزی را در مراجعانشان مورد بررسی و درمان قرار می‌دهند. این عملکرد شامل خلق و عاطفه، شناخت، تفکر کلام، ادراک، قضاوت، نگرش، بصیرت و کنترل تکانه است.

اهمیت آموزش کارآموزی در بخش روانپزشکی

اختلالات روانی مسئول ۱۱ درصد بار کلی بیماری‌های جهان بوده و پس از حوادث، به طور مشترک با بیماری‌های قلبی-عروقی رتبه دوم را به خود اختصاص داده است. این مهم در زنان به علت بار بالای اختلالات افسردگی رتبه اول را به دست آورده است. طبق آمار رسمی کشور در ۲۵ درصد خانواده‌ها علاوه بر فشار و استرس بالای ناشی از بیماری در معرض مشکلات عدیده اجتماعی نیز قرار می‌گیرند. بر اساس آمارهای موجود ۴۰ تا ۶۵ درصد از بیماران بستری در بیمارستان‌ها و مراکز درمانی به نوعی از بیماری‌های روانپزشکی رنج می‌برند. همچنین بسیاری از بیماران مراجعه‌کننده به کلینیک‌های سرپایی، اورژانس و مطب‌های خصوصی از علایم روانپزشکی شکایت می‌نمایند، لذا یادگیری نحوه برخورد، معاینه، مصاحبه و درمان این بیماران در موفقیت پزشکان عمومی نقش بسزایی دارد. از سوی دیگر مشکلات روانی با آموزش مهارت‌های لازم مثل مهارت‌های زندگی، کنترل استرس، بیان هیجانات و... و همچنین کاهش استرس‌های موجود قابل پیشگیری می‌باشد، که در این بین نقش دانش‌آموختگان پزشکی در نظام سلامت کشور مهم‌تر از پیش جلوه می‌کند

مقررات و آئین نامه‌های ویژه بخش روانپزشکی دوره کارآموزی

طول مدت دوره کارآموزی روانپزشکی ۴ هفته است و حضور در بخش در تمام روزهای غیرتعطیل الزامی است.

بخش عمده برنامه آموزشی در بخش از ۸ صبح تا ۱۳ ظهر می‌باشد. کنترل حضور و غیاب به عهده مسئول آموزشی بیمارستان می‌باشد. با توجه به شیوع کرونا و لزوم رعایت فاصله اجتماعی و جلوگیری از ابتلای کارآموزان گروه روانپزشکی برنامه ویزیت بخش و درمان به صورت زیر اجرا خواهد گردید:

کارآموزان با رعایت فاصله اجتماعی در آمفی تئاتر بیمارستان ابن سینا حضور خواهند داشت.

در دو هفته اول: اساتید به صورت چرخشی بیماران بخش و درمانگاه آموزشی را در آمفی تئاتر یا حضور کارآموزان ویزیت خواهند نمود و در مورد نحوه شرح حال گیری، مصاحبه، علائم بیمار، تشخیص و درمان صحبت خواهند کرد.

در پایان هفته دوم: برای ارزیابی میزان یادگیری دانشجویان امتحان میانترم بصورت کتبی و یا شفاهی انجام خواهد شد که ۵ نمره از نمره امتحان کتبی آخرین ترم را شامل میشود.

برنامه گزارش صبحگاهی بصورت مشترک با دستیاران یک روز در هفته و همچنین بصورت مجزا و مختص کارآموزان و کارورزان یک روز در هفته بصورت حضوری برگزار می‌گردد. در جلسات مشترک نیز پس از پایان جلسه مباحث مختص کارآموزان و کارورزان بحث می‌شود.

در ابتدای بخش دانشجویان بین اساتید گروه تقسیم می‌شوند و در روزهای مشخص شده در ویزیت اساتید در بخش شرکت مینمایند و نحوه شرح حال گیری، مصاحبه، علائم بیمار، تشخیص و درمان را آموزش می‌بینند.

کلاس های تئوری در سامانه نوید بارگذاری شده است و بصورت حضوری نیز برگزار می گردد.

هر دانشجو موظف است به عنوان کشیک دو نوبت بعد از ظهر در فوریت حضور داشته باشد و نحوه مصاحبه و شرح حال گیری از بیمار روانپزشکی را آموزش ببیند.

- حضور در کشیک ها الزامی است و کنترل حضور با دستیار محترم کشیک و سوپر وایزر بیمارستان است.

پوشیدن روپوش سفید ، استفاده از ماسک و الصاق کارت دانشجویی برای حضور در بخش الزامی است.

تعداد غیبت هر دانشجو در کلاسهای نظری نباید از ۲ جلسه در طول دوره تجاوز کند در غیر اینصورت نمره دانشجو صفر منظور می گردد.

حضور دانشجویان در کلینیک ویژه ، ویزیت بخش، گزارش صبحگاهی و معرفی بیمار الزامی است.

هفته دوم ورود به بخش کاراموزان متحان شفاهی یا کتبی میان دوره برگزار میشود که بعنوان ۵ نمره از ۲۰ نمره امتحان کتبی پایان دوره محسوب میشود .

امتحان کتبی پایان دوره به صورت ۳۰ سوال ۴ گزینه ای و یا کوتاه پاسخ ، حضوری برگزار می شود.

نمره امتحان عملی به صورت زیر محاسبه خواهد شد:

نحوه شرح حال گیری ۵ نمره

نمره مصاحبه ۵ نمره

حضور در درمانگاه و فوریت ۵ نمره

اخلاق حرفه ای ۵ نمره

نحوه رسیدگی به اعتراض دانشجویان به نمره :

۱- ثبت نمره نهائی دانشجویان در سایت دانشگاه

۲- تماس با مسئول آموزش کارآموزی یا کارورزی در صورت اعتراض دانشجو به نمره

۳- بررسی مجدد نمره دانشجو توسط مسئول مربوطه

۴- در صورت عدم پذیرش نتیجه بررسی توسط دانشجو، اعتراض بصورت کتبی به شورای آموزشی گروه ارجاع می گردد

۵- بررسی در شورای آموزشی گروه و تأیید نهائی نمره دانشجو

• هدف کلی برنامه آموزشی دوره کارآموزی روانپزشکی :

آشنایی کار آموز با محیط بخش روانپزشکی ،شرح وظایف، نحوه صحیح ارتباط با بیماران، پرسنل پزشکی، همراهیان بیمار با رعایت اخلاق پزشکی و آشنایی اولیه با بیماری های شایع روانپزشکی، اورژانس ها و روش برخورد با بیماران سرپایی و بستری .

• کارآموز بخش روانپزشکی در پایان دوره آموزشی خود باید :

الف- در حیطه دانش:

- اپیدمیولوژی - اتیولوژی - سایکوپاتولوژی- علائم بالینی - سیر پیش آگهی و رویکردهای تشخیصی اورژانس های روانپزشکی را بیان نماید.
- اپیدمیولوژی - اتیولوژی - سایکوپاتولوژی- علائم بالینی - سیر و پیش آگهی و رویکردهای تشخیصی اختلالات شایع روانپزشکی ، در مقاطع مختلف (کودکی و نوجوانی، بزرگسالی، سالمندی) را بیان نماید.
- مقدمات درمان اختلالات فوق را بیان نماید.
- قابلیت جمع بندی یافته های گردآوری شده در شرح حال و یافته های فیزیکی و پاراکلینیک (لیست مشکلات بیمار) را داشته باشد.
- آزمون های روان شناختی را بشناسد.
- توانایی دریافت اطلاعات و ثبت آنها براساس اصول علمی در اولین پذیرش بیمار، یادداشت های روزانه و پایان دوره بستری، داشته باشد.

ب- در حیطه مهارت:

History- taking & Physical exam skills : کارآموز در پایان دوره کارآموزی بالینی بایستی قادر به اخذ شرح حال کامل، معاینه فیزیکی و معاینه وضعیت روانی (MSE) هدفمند باشد .

Differential diagnosis skills : توانایی ارائه راهکارهای مناسب براساس فهرست مشکلات فوق جهت رسیدن به تشخیص های افتراقی داشته

باشد.

Communication skills: کارآموز باید با مهارت‌های ارتباطی (گوش دادن فعال، همدلی) که برای ارتباط با بیمار ضروری است آشنا شود و بتواند با بیمار ارتباط برقرار کند.

- توانایی انتقال اطلاعات در مورد تشخیص، درمان و پی گیری را با بیمار و همراهیان وی داشته باشد.
- توانایی ارائه اطلاعات علمی و کلینیکی را به طور شفاهی و کتبی به سایر دانشجویان و همکاران داشته باشد.

Management skills: توانایی تشخیص اورژانس‌های روانپزشکی را داشته باشد.

در پایان دوره هر کارآموز بنابر نظر استاد مربوطه، تعدادی شرح حال کامل روانپزشکی از بیماران بستری، سرپائی و اورژانس تکمیل نموده و درمان بیماران را با نظارت اعضای هیئت علمی مشاهده نماید.

ج- در حیطه نگرش : کارآموز باید در موارد زیر نگرش کافی بدست آورد

- اختلالات روانپزشکی در جمعیت عمومی و افراد با بیماریهای طبی شایع است
- اختلالات روانپزشکی به طور موثری با دارو درمانی، درمانهای روانی یا اجتماعی یا هر دو بهبود می یابد.
- اختلالات روانپزشکی در صورت عدم درمان بر کیفیت زندگی، توانایی های شغلی و اجتماعی فرد اثر سوء دارد.
- میل و اشتیاق برای آموختن مطالب جدید و آموزش دادن به سایر دانشجویان و کادر پزشکی داشته باشد.
- صداقت و درستکاری در همه تعاملات و فعالیت ها با بیماران، خانواده بیمار، همکاران و صداقت در جمع آوری و گزارش اطلاعات علمی و کلینیکی داشته باشد.
- احترام به تعاملات، حفظ اسرار، شأن و مقام، عقاید و ارزش ها، فرهنگ و مذهب بیمار، حتی در مواقعی که با ارزش های خود فرد تعارض داشته باشد.
- اخلاق و رفتار حرفه‌ای (مسئولیت پذیری، وقت شناسی، صداقت، قابل اعتماد بودن) را در محیط کار بعنوان یک الگو حفظ نماید.
- تعهد در مراقبت دلسوزانه از همه بیماران بدون توجه به نوع بیماری، سن، جنس، نژاد، ملیت، مذهب، فرهنگ، وضعیت اقتصادی اجتماعی داشته باشد.
- اهمیت وظیفه شناسی (ترجیح دادن نیازهای بیمار به نیازهای خود) را درک کند.
- نحوه ارتباط و برخورد صحیح با بیمار مطابق موازین اخلاق پزشکی را بدانند.

• روش های ارزیابی

- در حیطه دانش : امتحان کتبی به صورت MCQ و سوالات کوتاه پاسخ
- در حیطه نگرش : نظر سنجی از اعضای هیئت علمی و دستیاران بر مبنای چک لیست
- در حیطه مهارت : مصاحبه با بیمار مبتلا به اختلال روانپزشکی در حضور استاد و ثبت شرح حال بیمار با اختلال روانپزشکی

منبع امتحان کارآموزان:

- منبع امتحانات دانشجویان بخش روانپزشکی مطالب ارائه شده در کلاس‌های حضوری
- مطالب بارگذاری شده در سامانه نوید
- جلسات آموزشی بخش
- بخش دارو از فصل ۳۰ کتاب :

- Pocket handbook of psychiatry/ Kaplan & Sadock's/ 5th edition/ Lippincott Williams & Wilkins/ 2018
- سایر فصول از کتاب :

درسنامه روانپزشکی و علوم رفتاری- تالیف جمعی از اساتید دانشگاه های علوم پزشکی ایران- ویراستار دکتر میرفرهاد قلعه بندی- انتشارات

ارجمند ۱۳۹۶

• هدف کلی برنامه آموزشی دوره کارورزی روانپزشکی :

آموزش تئوری و عملی در جهت تکمیل مهارت های کسب شده در دوره کارآموزی، کارورز باید بتواند برنامه تشخیصی و درمانی علمی بیماران روانپزشکی، اعم از اورژانس، بستری، سرپایی و بخصوص بیماری های شایع را با در نظر گرفتن اصول اخلاق حرفه پزشکی منطبق با مقررات طراحی، ارائه و پس از فراغت از تحصیل، در اجرای برنامه های کشوری وزارت متبوع، نقش موثری در سیستم سلامت کشور ایفاء نماید.

➤ کارورز بخش روانپزشکی در پایان دوره آموزشی خود باید :

الف- در حیطه دانش:

- ۱- قادر باشد پس از اخذ شرح حال و معاینه فیزیکی دقیق و تهیه problem List تشخیص افتراقی های مناسب را مطرح و برنامه (plans) تشخیصی لازم را بر اساس مراجع معتبر طراحی نماید .
- ۲- در پایان دوره آموزشی خود در بخش قادر به انجام اقدامات عملی تشخیصی و درمانی از قبیل مصاحبه بالینی و مدارا با بیماران مشکل از جمله مدیریت خشم و باشد .
- ۳- قادر به نوشتن صحیح خلاصه پرونده (On Service Note و OFF Service Note) طبق الگوهای موجود در مراجع معتبر علمی باشد.
- ۴- آشنایی کافی با داروهای رایج مصرفی در بیماری های شایع و اورژانس روانپزشکی را داشته و مسمومیت های دارویی شایع را بشناسد و به موارد مصرف، منع مصرف، عوارض و تداخلات دارویی و ... آنها آگاه باشد .
- ۵- آشنایی کامل با سیستم ارجاع و مشاوره بیماران داشته باشد تا بتواند در موقعیت مناسب، بیماران را جهت اقدامات تشخیصی درمانی مورد نیاز به سطوح بالاتر ارجاع دهد .
- ۶- توانایی شناخت اثرات داروها، رواندرمانی و الکترو شوک را داشته باشد.
- ۷- توانایی ارزیابی موارد خاصی همچون ریسک خودکشی در بیماران را داشته باشد.
- ۸- مقدمات پژوهش بالینی در روانپزشکی را بداند.
- ۹- با مطالعه ی کتابچه ی ارزش نسبی خدمات سلامت از الزامات نظام بیمه ای و درمانی آگاهی داشته باشد. (پیوست ۱)

ب- در حیطه مهارت:

- History- taking & Physical exam skills: کارورز در پایان دوره کارورزی بالینی بایستی قادر به اخذ شرح حال کامل، معاینه فیزیکی و معاینه وضعیت روانی (MSE) هدفمند باشد.
- Differential diagnosis skills: توانایی ارائه راهکارهای مناسب براساس فهرست مشکلات فوق جهت رسیدن به تشخیص های افتراقی داشته باشد.
- Laboratory interpretation skills: کارورز در پایان دوره کارورزی باید بتواند آزمایش های پاراکلینیک و روانشناختی مورد نیاز بیمار را با در نظر گرفتن هزینه درخواست نماید.
- Communication skills: کارورز باید با مهارتهای ارتباطی (گوش دادن فعال، همدلی) که برای ارتباط با بیمار ضروری است آشنا شود و بتواند با بیمار ارتباط برقرار کند.
- توانایی انتقال اطلاعات در مورد تشخیص، درمان و پی گیری را با بیمار و همراهیان وی داشته باشد.
- توانایی ارائه اطلاعات علمی و کلینیکی را به طور شفاهی و کتبی به سایر دانشجویان و همکاران داشته باشد.
- Management skills: توانایی تشخیص و درمان اورژانس های روانپزشکی و بیماریهای تهدید کننده زندگی بیمار را داشته باشد.
- توانایی درمان و پیگیری اختلالات شایع روانپزشکی بزرگسالان، کودکان و نوجوانان را با توجه به اثرات، عوارض و تداخلات داروها داشته باشد.
- در پایان دوره هر کارورز بنابر نظر استاد مربوطه، تعدادی شرح حال کامل روانپزشکی از بیماران بستری، سرپایی و اورژانس تکمیل نموده (با ثبت در logbook) و بتواند بیماران را با نظارت اعضای هیئت علمی درمان نماید.
- قادر به نگارش نسخه به روش منطقی و علمی باشد.

ج- در حیطه نگرش:

- آراستگی ظاهر مطابق با شئون دانشگاهی
- با بیماران برخورد اخلاقی و عرفی مناسبی داشته باشد و به درخواست های آنان توجه کند.
- به عقاید آنها در صورتیکه حالت مرضی نباشد احترام بگذارد و حتی در صورت مرضی بودن نیز به کرامت انسانی آنها احترام بگذارد.
- از درخواست آزمایشات پرهزینه و کم اثر برای آنان خودداری کند.
- آسان ترین، موثرترین و ارزان ترین راه را برای درمان بیماران انتخاب کند.
- به عادت ها، باورها، غذا، خواب، تکالیف مذهبی و نیازهای بیماران توجه کند.
- با همراهان آنان همدلی کرده، برخورد مناسب داشته باشد.
- در درمان وضعیت اقتصادی آنها را مد نظر قرار دهد.
- در معاینه، تشخیص و درمان آنها، مسائل اخلاقی و قانونی را مدنظر قرار داده و آنها را رعایت کند.
- در فوریت ها زمان را از دست ندهد.
- منشور حقوق بیماران را رعایت کند. (کسب رضایت و برائت - رازداری)
- برای انجام هر گونه اقدام درمانی (مثل ECT) از همراهان نزدیک بیمار و در صورت امکان از خود بیمار، کسب اجازه نماید.
- برای فراگیران دیگر الگوی مناسبی باشد.
- در مورد بیماران سایکوتیک در صورت لزوم با سرپرست قانونی و یا قیم بیمار تماس بگیرد.

• روش های ارزیابی

در حیطه دانش : امتحان کتبی به صورت MCQ (PMP- KF) و سوالات کوتاه پاسخ

در حیطه نگرش :

- ۱- نسخه نویسی برای حداقل دو مورد بیمار روانپزشکی، نظر سنجی از اعضای هیئت علمی و دستیاران بر مبنای چک لیست
- ۲- ارزیابی فرم عملکرد بالینی کارورزان

منبع امتحان کارورزان:

- منبع امتحانات دانشجویان بخش روانپزشکی مطالب ارائه شده در کلاس های حضوری
- مطالب بارگذاری شده در سامانه نوید
- جلسات آموزشی بخش
- درسنامه روانپزشکی و علوم رفتاری- تالیف جمعی از اساتید دانشگاه های علوم پزشکی ایران- ویراستار دکتر میرفرهاد قلعه بندی- انتشارات ارجمند ۱۳۹۶
- خلاصه روانپزشکی کاپلان سادوک (۲۰۱۰)

پیوست ۱- الزامات نظام بیمه ای و درمانی که دستیاران باید از آن آگاهی داشته باشند

- ثبت کامل و دقیق و تکمیل تمام سربرگ فرم های پرونده بیمار
- درج تاریخ وساعت در محل مربوطه تمامی گزارش های موجود در پرونده های بیماران
- ثبت اطلاعات پرونده با خودکار آبی یا مشکی
- کلیه مستندات پرونده باید واضح، خوانا، مداوم و پیوسته باشد و هیچ فضای خالی یا قابل استفاده در بین نوشته ها وجود نداشته باشد.
- برگه های مشاوره بایستی توسط رزیدنت سال ۳ به بالا مهر و امضا گردد همراه با ذکر تاریخ و ساعت انجام مشاوره در غیر اینصورت کل مشاوره کسر می گردد.
- اخذ رضایت نامه اجازه درمان و رضایت آگاهانه از بیمار و یا ولی و قیم یا سرپرست قانونی، الزامی است و باید مهر و امضا پزشک معالج و رزیدنت مربوطه هردو وجود داشته باشد.

- فرم پذیرش و خلاصه ترخیص باید امضا مسوول پذیرش و مهر و امضا رزیدنت را داشته باشد.
- تکمیل کلیه مندرجات خواسته شده در فرم خلاصه پرونده و سیر بیماری، مشاوره پزشکی و بقیه اوراق پرونده باید به طور کامل و در محل مربوطه الزامی است.
- فرم آموزش به بیمار باید حتما توسط پزشک به طور دقیق و کامل تکمیل شود.
- تایید Attend روی دستور رزیدنت ها باید حتما وجود داشته باشد.
- برگه شرح حال باید به طور کامل و دقیق تکمیل گردد.
- تمامی درخواست های پزشک که به صورت تلفنی و شفاهی جهت بیماران انجام می شود در اولین فرصت و به محض ورود پزشک معالج به بخش به صورت یک دستور جداگانه ثبت گردد و در پایان دستور قبلی اضافه نگردد.
- از قید کردن دارو در منزل توسط پزشکان خودداری گردد در غیر اینصورت کسورات لحاظ می گردد.